

Sendikalar, Bilgi Teknolojileri ve İnternet

Abdurrahman BENLİ^(*)

1.Giriş

İnternet ve bilgisayar modern bilgi teknolojisi devriminin öncü kollarındandır. İnternet, bilgisayar ağlarından bir ağ olarak bir PC ve bir modem ile coğrafi engeller olmaksızın izne bağlı olarak diğer bütün bilgisayarlar ile bağlantı kurabilmektedir. İnternet artık dünya çapında yayın gücü olan, mal ve hizmetler için bir Pazar alanı, bireylerin birbirlerini etkilemesinde bir araç ve bilginin yayılımı için bir mekanizmadır. Çalışma ilişkilerinin değiştiği, sendikal örgütlenmelerin yeniden gözden geçirildiği farklı çözümler arandığı günümüzde bu tür mekanizmaların daha da önem kazandığı bir gerçektir. Son derece yaygın bir iletişim olanağından yararlanılması sendikalara yeni bir ivme ve potansiyel katabilecektir. Bu çalışmada, bilgi çağıının önemine değinildikten sonra dünyada sendikaların internet ortamından nasıl yararlanmaya çalıştıkları ve emeğin uluslar arası dayanışmasını ilerletmede internet kullanımının vizyon ve gerçeklik açısından neler ifade ettiği ortaya konulacaktır.

2.Bilgi Çağı ve Bilgi Toplumu

Ekonomilerin, toplumların çalışma yönünde temel değişim olan ilk safhalarla uğraşmaktayız. Değişim yeni bilgi ve iletişim teknolojilerinin gelişimiyle mümkün olmaktadır. Her çeşit veri tabanı artışla dijital formda tutulabilir ve iletişim bağlantılarıyla uzak mesafelerin arasında çabasız bir şekilde iletişim kurulabilir. Bu çeşit dijital bilgi sadece yazılan metinlerden değil, görüntü, ses, film, Televizyon ve ortaya çıkan diğer çok çeşitli medya şekillerinden oluşabilir. “bilgi toplumu” için hazırlanmamız söylenmektedir. Bu tarımdan endüstri çağına geçiş kadar önemli olacaktır. Bilgi ana yolları geleneksel taşıma ağı olarak aynı seviyede ekonomik

---

(*) Yrd. Doç. Dr., Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İİBF, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü

önemde kurulmaktadır. Bilgi teknolojisi ve iletişim artışla birleşmektedir. Bu durum yaygın olarak bir arada toplanma şeklinde ifade edilmektedir. Bir arada toplanma süreci medya ve eğlence sektörlerinde yeni dijital iletişim kanalları için bilgi içerik sağlayıcısı olarak işlem görmekte çekici güç hatta bilgi toplumunun yapıcısı olmaktadır.

Bilgi teknolojileri, kullanıcıların zihinsel yeteneklerini geliştirir ve kontrol sürecinde, esneklik sağlamada, iş birliği ve eşgüdümün gerçekleştirilmesinde katkılarda bulunur (Bensghir, 1996, 39). Bu noktada, “bilgi teknolojisi ideolojisi”nin de hangi aşamada ve nerede kullanılacağı tartışılarak, bireylerin ve kurumların bu konuda dikkati çekilirken (Birdsall, 1996, 1-7) “bilgi teknolojisi paradigması”da teknolojik gelişim ve ağla ilgili esneklik çerçevesinde değerlendirilmektedir (Castells, 1996, 60-65).

Bu yüzden, medyanın, iletişimin, IT endüstrilerinin ve internetin birleşen bir sektör için tasarlanmış anlaşılır-düzenleyici politikası tarafından kapsanması önemlidir. Bilgi toplum retoriğinin heyecanına düşmek kolaydır. Bunun yanında bu yeni teknolojinin insanlığa sunduğu potansiyel eğer hepsi dijital yollara ulaşırsa gerçekleşecektir. İş dünyasının dijitale, bilgisayara ve ağa geçmesi gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerine yeni sayısız talepler yükleyeceğinden dolayı bu geniş ölçüde hüner ve eğitim çabasını gerektirmektedir. Küreselleşmede olduğu gibi bilgi devrimi erişimi sağlayan ve sağlamayan arasında kutuplaşma riski taşımaktadır. Birleşmiş Milletler İnsani Gelişme raporuna göre;¹ toplum ağının gelirlili ve eğitilmiş olanlar ile geçersiz bilgiye bağımlı zaman, maliyet ve belirsizliğe takılanlar için paralel iletişim sistemleri oluşmaktadır.

Yeryüzünde insanların yarısından fazlasının hiçbir zaman telefon konuşması yapmaması düşündürücüdür. Gelişmekte olan ülkelerde kişi başına düşen ortalama telefon sayısı 1,5 iken Afganistan, Gine, Liberya ve Nijer gibi ülkelerde ise 0,2’dir. Dünya telefonlarının dörtte üçü sadece sekiz sanayileşmiş ülkededir. Aynı eşitsizlik internet erişiminde de görülmektedir. ABD ve İngiliz dilinin ilke egemenliğinin bir dereceye kadar vurgulanmasına rağmen internet kullanımının yarısı hala ABD’den çıkmaktadır. Bu konuda yapılan bir araştırma istatistiğine göre; % 1’den daha az internet kullanıcısının Afrika’da, % 90’ının da sanayileşmiş ülkelerde olduğunu ileri sürmektedir (www.union-network.org).² Gerçekten dijital ayırım aşağı yukarı bütün ülkelerde bulunmaktadır. İşsizleri, yaşlıları, düşük gelirli kişileri kapsayan

¹ Human Development Report 2003, Millenium Development Goals: A compact among nations to end human poverty, Newyork –Oxford University Press 2003, (67-78; 157-158).

² OECD Ülkelerinde telefon sahipliği ve internet erişimi göstergeleri için Ek 1’e bakınız; Ayrıca iletişim devrimi ve toplumsal etkileri açısından ve bilim, teknoloji ve enformasyon programlarının karakteristikleri bağlamında bilgi toplumu vurgusu için bakınız; Hasan Çoban. Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997; Cihan Dura, Bilgi Toplumu, Kültür Bakanlığı Yayınları no:1244, Ankara 1990.

bazı sosyal grupların e-mail ya da internet gibi bilgi kaynaklarına ulaşmada daha az şansları olduğu bilinmektedir. Genel olarak bakıldığında bu konuda şansları az olanların bulunmasına rağmen, Ocak 2001 tarihi itibarıyla 110 milyon bilgisayar kullanıcısının interneti kullandığı ve interneti kullanan kişi sayısının her yüz günde bir iki kat arttığı ifade edilmektedir.³

Bununla birlikte, 1997 yılında dünya nüfusunun %50'sine ve milli gelirin %86'sına sahip gelişmiş ülkelerde yaşayan kişilerin % 93'ü internet kullanıcısı iken dünya nüfusunun yarısına ve gelirin de % 1'ine sahip gelişmekte olan ülkelerde ise bu oran sadece %0,2'dir (Kiiski-Pohjola, 2002, 298-299).⁴

İletişim, bilgiyi vermek ve almak için kullanılan bir hünerdir. Birinin bu bilgiyi nasıl aldığını ve verdiğini gösteren bir kaynaktır. Ayrıca, hangi bilginin sağlandığı ve alındığı da önemlidir. Temel insan seviyesinde iletişim sözlü ya da sözlü olmayan ipuçlarıyla varolabilir. Ne söylendiği, nasıl söylediğimiz ve vücudumuzun pozisyonu gibi. İletişimi etkili kılan ise vericinin bilgiyi gönderme becerilerine ve araçlarına, alıcının ise bilgiyi alma becerilerine ve araçlarına sahip olma yetisidir.

1970'lerin dijital devriminden itibaren yeni teknoloji hangi bilginin alınacağı ve verileceği yönünü değiştirdi.⁵ Bu, teknolojinin nasıl çalışacağı teknolojinin ürünü olan bilgisayarın iletişim için kullanmakta olduğu gerçeğini tartışmak için gerekli olmadan istenmektedir. Kapitalizmde zaman en önemlidir. En kısa zamanda en fazla üretim, en fazla artık değer ve bu yüzden en yüksek karlar ortaya çıkar.

Uluslar arası şirketlerin ve üretimin temel evrim gereksinimi zaman ve mekan sürtüşmesini yenen teknolojilerdir. İletişim aracı olarak bilgisayar kullanımıyla kapitalizm zaman miktarını azaltabildi, üretkenliği artırabildi ve sonuç olarak daha gelişmiş global ekonomiye sahip olarak uluslar arası pazarlara genişledi.

³ İnternetin kökenleriyle ilgili gelişmelere bakıldığında; ABD'de askeri strateji ve kurumsal araştırmalar çerçevesinde bu alanda ileri teknoloji 1950'li yılların sonlarına doğru DARPA (the US Defence Departments Advanced Research Projects Agency) gibi projeler, 1969 yılında ARPANET, 1980'li yıllarda CSNET, MILNET, BITNET, günümüze doğru NSFNET gibi alanlardan yararlanma ve kapasitelerinin artırılması da gözden kaçırılmamalıdır (Castells, 1996, 345-352); son internet araştırmalarına göre, 580 milyon civarında kişi internetten yararlanırken, kullanıcıların çoğu Kuzey Amerika ve Avrupa'da yaşamaktadır. (<http://www.ericlee.me.uk>).

⁴ Örneğin, sendikalar açısından internet kullanıcılarına bakılacak olursa, Norveç'te 1999 haziran verilerine göre, tahminen tüm LO (Norveç Sendikalar Konfederasyonu) üyelerinin % 66'sının internete erişim sağladığı görülecektir (www.eurofound.ie).

⁵ Değişimin, bilgi çağı ve küresel boyuttaki dönüşümü için ayrıntılı olarak bakınız; Hüsnü Erkan, *Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme*, İş Bankası Yayınları, İzmir, 1994.; Nusret Ekin, *Küresel Bilgi Çağında Eğitim-Verimlilik-İstihdam*, İstanbul Ticaret Odası Yayınları Yayın no: 1997-43, İstanbul 1997.

Bilgi toplumu gelişimi sadece Pazar güçlerine bırakılırsa “bilgi zengini” ve “bilgi fakiri” arasındaki genişleyen ayırım riski daha büyük olacaktır. Örneğin, telekomünikasyon alanında temel iletişim hizmetlerinin evrensel hizmet sağlama yoluyla tüm kesimlere ulaşmasını temin etmek için gereklidir. Devlete ait posta hizmetlerinin özel sektör şirketleri tarafından verildiği bir zamanda posta için benzer evrensel hizmet gereksinimi de gereklidir.

Bilgi yolu baskılı olarak kapitalizm tarafından sahiplenilmektedir ve bu yüzden teknolojik araçları da kendi avantajlarına göre kullanmaktadır. Bu anlamda İletişim, sadece halk hizmeti olarak değil iletişim amaçları için de kullanılmaktadır.

Bilgi yolu, aynı zamanda tüketicilik ve bilgi edinme için bir araçtır. Yalnız iletişimde kullanılan araç önemli değil sisteme sokulan bilgi de önemlidir. Yani bilgi bir ürün ya da ticari mal olmaktadır. Bir diğer biçim de topluluk iletişim modelidir. Herkes faydalanacağı bilgiyi verme ve almada erişime sahiptir. Bu noktada internet, bilgisayarla iletişim kurmak için herkese bir forum sağlamaktadır.

İnternet post-endüstriyel toplum için alternatif bir altyapıyı temsil etmektedir. Kamu tartışma grupları, çok medyatik bilgi sayfaları ve örgütsel web siteleri ile topluluklara ait bedava ağ içeren internet, ticari mal intikalinden daha çok topluluk iletişim hatlarıyla ilgili kullanıcıya yönelik olarak altyapı gelişim yolu sunmaktadır. İnternet erişimde ucuz olabilir ancak hizmeti kullanmada daha fazla avantaj sağlamak için bir bilgisayara, donanıma ve yazılım programına ihtiyaç vardır. Kapitalistler de, ürünlerini artırmak için bunu en iyi biçimde kullanmaktadırlar. Sendikalar tarafından temsil edilen çalışanların ise, işsizlik ve çalışma şartlarındaki çöküşle mücadele etmek ve kapitalistler ile aynı seviyede çalışmak için iletişime bilgisayardan yararlanmaya ihtiyaçları vardır.

a) Rasyonel bir seçim olarak internet

Sermaye sahipleri bir iletişim aracı olarak bilgisayarlardan nasıl faydalanıyorlar ise sendikal hareketin de bu iletişim opsiyonunu dikkate almaya ihtiyacı vardır. Sendika hareketinin bilgisayarı iletişim aracı olarak nasıl kullandığına dair ilginç bir örnek ilgili sendika yöneticisinin görüşleri çerçevesinde aşağıda özetlenmiştir;

“UNA (United Nurses of Alberta- Birleşik Alberta Hemşireleri) 1992 yılı toplu pazarlık görüşmeleri süresince 13000 üyeyi temsil eden 125 şubeye sahip Kanada’da faaliyet gösteren bir sendikadır. Her bir bölgeden seçilen temsilciler ile yönetilen görüşmelerdeki gelişmeler, AHA fax makinelerinin yardımıyla hastanelere hızlı bir biçimde aktarıldı ve ayrıca şehrin ilan bordlarına asıldı. Her bir şubeye fax

makinesinin verilmesi, üyelere hızlı ve doğru bilgi aktarma opsiyonu olarak düşünülmüştü. Ancak bu düşünceden vazgeçilerek şubelerin büyük kısmının doküman ve poster oluşturmak üye listelerini geliştirmek, hesapları düzenlemek ve diğer sendikalarla olduğu gibi birbirleriyle iletişim kurabilmelerini sağlamak amacıyla fax makinelerini kuracak fonları tahsis etme yerine sendikanın her bir şubesinin e-mail, ilan bordlarını ve internete ulaşacağı bir ağ işlemcisini geliştirmek için fonları tahsis etmeye karar verdiler. Böylece, 1992 görüşmeleri süresince şubelerin bir kısmı ağa bağlandı. Bundan dolayı bilgi üyelere hızlı, verimli ve doğru olarak iletildi. Bu durumdan işveren de yararlanmıştı. Doğal olarak toplu görüşmelerin süreci daha da etkili olmuştu. Şube başkanları olarak kapitalist sistemde yer alan bilgisayar teknolojisine dahil olmadan önce bilgisayar kullanmaya ait tecrübem yoktu. Sendika bana iletişim ağını geliştirmek için bilgisayarın nasıl kullanılabileceğine ait pratik tecrübenin yanında eğitim de verdi. İletişim aracı olarak bilgisayarı kullanarak üyeleri herhangi bir gelişim konusunda bilgilendirebileceğimi keşfettim. Böylece bilgili üyeliği yaşıyordum. Şube daha güçlü ve aktif hale geldi. Üyeler kendi hakları için dayanışma halinde çalışmaya başladılar.” (Dancsok, 1996, 5-8)

b) İnternet kullanımının sendikalarda yaygınlaşması

İşçiler dünya çapında daha fazla demokratik iletişim şekli olan internet aracılığıyla bilgiyi alma ve verme kontrolünü sağlayabilirler. İnternetin başlıca bölümleri: e-mail listeleri gönderme, konferanslar, web sayfası ve bilginin her bir üye arasındaki transferidir. Herhangi bir kimse bilgiye e-mail yoluyla ulaşabilir. Posta listesinde yer alabilir ve global konferanslar internet üzerinden yapılabilir. İnternete girme maliyeti, posta, fax, teleteksten daha ucuz olabilir. Ulaşımı daha kolaylaştırır. Gerçekten sendikal hareket ilk zamanlar internet potansiyelini gerçekleştirmek için zayıf kalmıştır. Fakat interneti ele geçirenler için bu en fazla hayal kırıklığına uğrayan kişinin bile yararlarını gördüğü bir araç olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonraları bu yaklaşımın yavaş yavaş terk edildiği görülecektir.⁶ İnternetin sendikalar tarafından ilk olarak ele alınışını aşağıdaki örnekte görmek mümkündür.

“İlk internet ağlarından biri 1986 da Kanada’da başladı. Solinet, Cube (Kanada Kamu İşçileri Sendikası) için Mark Bilengir tarafından oluşturuldu ve 1500 kullanıcıyla başladı. Cube, bünyesine şubeleri ve başka sendikaları dahil etti. Solinet bilgi ve destek verme amacıyla Cube şubeleri arasında birliği oluşturmak duygusunu

⁶ Örneğin, Norveç’te sendikalar internet aracılığıyla eğitim, kurs ve staj hizmetleri verebilmektedirler. Nitekim LO Norveç Sendikalar Konfederasyonu) üyeleri arasında internet ve kişisel bilgisayar kullanımının arttığı hatta Norveç Petrol Petro Kimya İşçileri sendikası (NOPEF) bünyesinde “Elektronik Sendika Şubeleri”nin faaliyete geçtiği görülmektedir (<http://www.eiro.eurofound.ie>).

yerleştirmek için kuruldu. Başka bir dominant ağı Amerikan ICJ Labornet 1992 de kuruldu. Bu site, ilan bordlarının yanı sıra konferanslar da vermektedir. Dünya çapında birçok işçi organizasyonu buraya bağlıdır. Site aracılığıyla Rusya'daki sendika üyeleri ile forum oluşturulabilmektedir. İngiltere'deki sendikacılarla da rahatça iletişim kurabilmektedir. Nitekim; 1995 Mayıs ayında daha çok Rusya'da ve eski Rusya'da 30-35 sendikacı ve işçi eylemleriyle bağlantılı bireyler e-mail ve diğer e-mail olanaklarını kullanıyorlardı. Rusya'daki Glasnet, emekle ilgili kaynakları tartışmak ve bilgi alışverişinde bulunarak internet üzerinden forumları sendikacılara ve başka kullanıcılara vermek için İngilizce ve Rusça konferanslar gerçekleştirdi. Bu konferanslar, daha fazla sendikanın ve işçi organizasyonlarının iletişim içinde olması ve bilgi paylaşım yollarına bakarak sendikacılar arasında uluslar arası dayanışmayı gerçekleştirmede bir açılım sağladılar. Bu arada İngiliz sendika hareketi de bilgiye ulaşmak için bilgisayar kullanmaya başlamıştı. UNISON 1995 de web sayfasını kuran ilk İngiliz sendikasıydı. Web sayfasından önce yaklaşık 60 UNISON şubesi Poptel'i kullanıyordu. Bu dünyada ilk işçi ağlarından biridir. Avrupa bağlantılı sendika tartışma listesi Union-d işçi iletişiminin başka bir şekli olarak e-mail'e dayalı tartışma gruplarını sağlamak için geliştirildi. Ayrıca Greenet aracılığıyla Liverpool Duckers Grevi ile ilgili bilgi web sayfasında yayınlandığı için bütün dünyadaki insanlar işçilerin kötü durumları hakkında bilgi sahibi oldular" (Dancsok, 1996, 11-12).

İnternette yardım alan işçilerin 1995 şubat ayında yaşadıklarına dair başka bir örnek de San Cristobel, Ciapos Mexico şehrindeki insanların mesajlarının internet yoluyla dünyanın her yerine gönderilerek oradaki insanlara uluslar arası yardım sağlanması gösterilebilir.⁷ Sendikacılarda internete karşı yapılan diğer tartışmalar içinde, bunun bir sermaye aracı olduğu şeklindeki yaklaşımın olmasıdır. Fakat başvurulan şey bilgi yolu olup internet değildir. Çok güçlü ve yeni olan bir şeyi

⁷ "Radikal, siyah ve üçüncü dünya kitaplarının uluslar arası kitap fuarına ait yarım günlük konferans süresince güney ölkelerden gelen birçok konuşmacı, e-mail ya da internet ile nasıl iletişim kurulduğuna dair bilgiler verdiler. Trinidad ve Tabako'da (oil -Filds) Petrol alışanları Sendikası genel başkanı Erol Mc Lied Carabien sendika hareketinin diyalogu nasıl kurduğu, Amerikan sendikaları ile bilgiye nasıl ulaşıldığı Carbiondaki alışma şartlarının gelişimine nasıl yardım edildiği konusunda yorumlar yapmıştı. –birçok Amerikan şirketi orada kurulduğu için- internet yoluyla yer alan pozitif davranışlara ait önemli oranda işin devam ettiği halde iletişimin başlıca şekli olarak bilgisayar kullanma konusunda negatif tutum hala gözükmemektedir. Sendikaların bu konuda neden birleşmediği konusunda maliyet ana faktör olmaktadır. Bu konferansta Afrika kıtasından gelen bir konuşmacının belirttiği gibi; üyeler evlerinde telefonlara sahip olmak konusunda şanslı iken, bilgisayarları elde etmeleri hususunda daha az şanslı idiler. Konferansın bu noktasında batıdan gelen bazı sendikacılar az kullanılmış bilgisayarlarının bazılarını verebileceklerini ileri sürüyorlardı. Dile getirilen diğer bir konu ise internet kullanırken güvenlik sorunu oldu." (Dancsok, 1996, 13)

kullanırken insanların endişe hissetmeleri doğaldır. Bu durum internetin kullanımını geliştirmek için ileriki eğitimin gerekli olduğunu kanıtlamaktadır.

1993 yılında “Labour Research” tarafından yapılan bir ankete göre; sendikaların merkezleri ve şubeleri iletişim ağlarını genişletmeye istekli değillerdi. Şube seviyesindeki teknolojiyi öncelik olarak görmedikleri için merkez ofislerin ulusal ve uluslar arası olarak sistemleri daha fazla kurma zorunluluğunda olduklarını hissetmekteydiler (www.solinet.org).

Bilginin bilgisayara dökülmesiyle ilgili başka bir olumsuz görüş de şudur; internet uygulaması, insanları birbirlerini görmede uzak kaldıkları ve sadece siber uzayda bağlantı kurabilecekleri anlayışıdır. Fakat bu her zaman doğru değildir. Çünkü bilgisayarları iletişim aracı olarak kullanmaktadırlar. Bu durum geleneksel bilgi yöntemlerinin ayrılma zorunluluğunda olması anlamına gelmemektedir.

Diğer yandan, dünyanın birçok yerinde web sitesi oluşturan sendikaların tanıtım ve iletişim alanında bazı zorluklar yaşayacağı olasılığıyla sendikal yaklaşımlar çerçevesinde yeni öneriler geliştirmekte oldukları da bilinmektedir. Örneğin, ‘Labournet’ açısından bakıldığında, ‘küresel bir Labournet’in yaratılmasına hangi engeller çıkabilir?’ sorusuna sendikacılar tarafından yanıt arandığı görülecektir. Bunlar; birinci olarak, alt yapı ve bilgisayar aksamı ile ilgili eksikliklerdir. Çok daha fazla kişiye bilgisayar ve daha hızlı bağlantılar sağlama probleminin ortadan kaldırılması gerekir. İkincisi, web sitelerinin güvenliği ve şifrenin sorun olmaktan çıkarılabilmesi için “hacker” saldırılarına karşı sponsor işbirliği kapsamının genişletilmesidir. Üçüncüsü, internet üzerindeki Amerikan/İngiliz hükümlerini ortadan kaldıracak yollar bulunması ve otomatik çeviri programları kullanılması gerektiği ileri sürülerek video konferansların yapılabilmesinin yanında Latin karaktertemelli alfabeler, Japon, Çin, Kore, İbrani ve Arap dilleri ile de internet ağının geliştirilmesidir. Dördüncüsü, bilgisayar korkusunun ve eğitim eksikliğinin giderilerek sendika üyelerinin uluslar arası dilleri kullanmaya ve anlatımı etkin bir şekilde öğrenme çabaları artırılabilir. Beşinci olarak ise, küresel olarak düşünme ve taşralılığın giderilmesinin yolları öğrenilmelidir. (www.solinet.org)

3. Bilgi Teknolojisi: Sendikalara Tehdit mi?

Çalışma yaşamında son yıllarda yapılan tartışmalar içinde görülen en önemli husus sendikaların tarihlerinde dönüm noktasında buldukları yaklaşımdır. Bu çerçevede hala üye sayılarında düşüşler olup olmadığına dair belirsizlikler bulunduğu, tanıtım güçlerinin tersine çevrilip çevrilmediği ya da sendikacıların konunun ciddiyetinin farkında olup olmadığı hususları tartışılmaktadır.

Aslında, internet ve web sendikanın canlandırılması için genellikle gerekli olarak betimlenmiştir. Bunlar iki fenomen olarak yeni bilgi teknolojilerinin benimsenmesinde bir noktada birleşmektedir. Eğer hızlı ve daha güçlü iletişim yollarıyla hızla değişen ve çevreye meydan okuyan bir yapıda yarışmaya olanaklar sağlanırsa işyeri temsilcileri ve örgütleri olarak çok güçlü ve daha becerikli sendikalar oluşturabilmek mümkün olabilecek midir?

Siber-örgütleyicilerin ki; siber grevler esnasında sendikaların internet kullanımıyla işçileri harekete geçiren ve daha önceden ulaşılamaz işçi gruplarına sendikalizm hakkında yaygın sözcükleri kullanan siber-örgütleyicilerin çalışmaları içerisine bilgi teknolojilerini uyarlayan siber-sendikaların raporları da bulunmaktadır. Bu noktada, Sendikalar internet üzerinde; “örgütlenmiş emekçiler için kelimenin anlaşılması ve muhalefeti sallamak”, “örgütlerde işbirlikçi dezenformasyonu önlemek”, “geniş halk kitlelerini orkestraya uyarlamak için lobi faaliyetleri oluşturmak”, “çok uzaklara yayılmış sendika eylemlerini düzenlemek ve düzenli hale getirmek” için çalışacaklardır (chaison, 2002, 248).

İnternet ve web doğal olarak yararlı şeyler sunar; eğer çok yoğun biçimde yanlış olarak kullanılırsa zararlı olabilecektir. Bununla birlikte, bu büyük ilgide gözden kaçan başka bir husus da bilgi teknolojisinin karanlık yanı olduğu söylenebilir. Yollar kaçınılmaz olarak ve temsilciler ve kurumlar olarak sendikaları tehdit etmektedir. Bu tehdit, iş’in dönüşümleri ve işçilerin sendikalaşmaya ilgisini azaltmada ortaya çıkabilmektedir. İnternet ve web sendikalar ve üyeleri arasında değişen ilişkiler ve işleyiş biçiminin bir sesi olarak sendikalar için bir temsilci olmaktadır. Bu tehdit, işçilerin sendikalaşmaya ilgisinin azalması ve işin dönüşümleri, internet ve web kadar meydana gelecektir (Chaison, 2002, 250)

a) Birinci tehdit: işin dönüşümü

İlk bilgi teknolojisi, örgütlerde bölümler ve çalışmalar arasında birkaç bağlantı ile sadece masaüstü olarak hesaplanan içsel çalışmaları geliştirmek ve ana çatı gibi “otomasyonun adaları” olarak yaratılmıştır. Son teknoloji bağlantıları sayesinde maliyetler azalmakta ve verimlilik artmaktadır. Aslında bilgi elektronik biçime dönerek hızlı biçimde ve genişçe dağılmıştır (veri depo etme-geri alma-araştırılabilir veri temelleri: internet-web-e-mail ve onların telsiz iletişimi). Böyle teknolojiler birçok iş tipini dönüştürecek ve sendika üyeliğinde alabildiğine azalma olasılığını artıracaktır.

Endüstrilerde işin gelişimi oldukça hızlıdır. Büyük endüstrilerde iş kayıpları ve çok güçlü sendikalar varken endüstrilerde iş büyümesi çok hızlıdır. Çok güçsüz

sendikaların olduğu şartlar altında artan özel sektör sendika üyeliği sendikacılık hareketinin köktenci bir ikilemi olarak karşımıza çıkmaktadır.⁸

b)İkinci tehdit: düşünce alışverişi

Sendikalar, işçilerin kendi kollektif seslerini işle ilgili sorunlar üzerine ifade ettikleri organizasyonlar olarak sık sık belirtilir. Tatminsiz işçiler sorunlarını yönetimle tartışarak organizasyon ya da düşünce seçeneğini bırakarak çıkış opsiyonunu bulabilirler. Sendikalar kollektif seslerin ifade edilmesinde temel olarak bir mekanizmadır ve görüşmelerde anlaşmanın güçlendirilmesiyle işçilerin istenilen şartlarını daha da yakınlaştırır.

İşverenler fikir alışverişinde bulunabilirler ve sendika temsilciliği yoluyla bağımsız, kollektif düşünceyle ilgili azalmalarda işçiler için sesli mekanizmayı sağlarlar. İşçiyi dahil etme programlarında gözden kaçan şey yönetim kontrollü sesli mekanizmalar olarak işlenen yöntemlerin farkında olmamalarıdır. Sendikalar, bu programlardan sakınarak onlarla ortak olmayı, kontrol etmeyi ya da işçilere bunları yetersiz buldukları yeri organize etmeyi ileri sürdüler. Ancak sendikalar düşünce alışverişinde en iyisi olan dahili internetlerin yaygınlaşması ve gücü için ise hazırlıksızdılar, endişelere yol açan problemler bulunduğu da ileri sürülmüştür. Bu aşamada,

---

⁸ Böyle endüstrilerde birleşik sendikalar sadece işçilerin % 5'i değil, 1984'den 1997'ye ekonomide hızla büyüyen 30 sektörde örneğin; çocuk bakımı, finans, perakende satış ticaretinde 26 milyon işe ilaveten diğerleri AFL-CIO analizlerinde ayrıntılı olarak bulunmaktadır. Bu arada 8 endüstride oldukça büyük iş kayıpları ile (otomobil ve çelik gibi) takriben sendikalaşmış işçilere ait 2.1 milyon işin %80'den (Uluslararası Sendika Ağı) en son bilgi ve haberler aylık olarak UNInet.news ile çoktandır verilmektedir. Bilgiler UNI web sayfasında bulunmaktadır. E-maillerin organizasyon araçları olarak kullanımının başka örneği, Alliance@IBM eylemciler için CWA's Alliance@IBM tarafından üretilen düzenli e-memo ile görülebilir. Bununla birlikte, şu anda UNI şubelerinin %50'sinden fazlasının e-mail'e ulaşımı vardır. Bunun en somut örneği; UNI tarafından 2001 yılında Berlin'de düzenlenen ilk uluslar arası sendika ağı dünya konferansı tarafından online e-posta aracılığıyla, mümkün olduğunca UNI üyelerine sahip olma hedefiyle büyük bir kampanya başlatılmıştı.

Aralık 2000'de UNI yönetim komitesi tarafından tartışılan ve mutabık kalınan, UNI 2001 online kampanyasında ilan edilen eylem planındaki, şimdiki durumun analizinde; UNI bölgesel personeli, diğer bölgeler için ödenecek meblağı belirleyecek, UNI bir eylem planı gelişimi, oluşumu ve diğer başarılı e-posta yürütümlerini inceleyecektir. Sermaye artırım safhasında; UNI bir bütçe yaratacak ve sermaye artırım olasılıklarını araştıracaktır. Yürütme safhasında; bilgisayar programı (software) ve bilgisayar aksamının (hardware) tedariki için bir eylem planı hazırlamak, bir programa üyelerden eşit yardım almak, ISP'ler ve telefon kampanyaları ile ittifaklar kurarak ve inceleyerek eğitim ve öğretimi gerçekleştirecektir. UNI bunları tasarlarırken, "UNI online 2001 kampanyası" için çok sayıda olasılığı da inceliyordu. Bunlar, bazı binaların ve araçların benzer ya 'inin kaybolduğu da bir gerçektir (Chaison, 2002, 252).

gelişmelerin bazıları uygulanabilirken, bazıları ise hala işçilerin deneyim kazanmalarına ve zamanı değerlendirmelerine ne kadar cevap vereceğinin açık olmadığı ileri sürülerek eleştirilmektedir (Shostak, 2002, 241).

Bu alanlardan birincisi, işçilerin çoğunun varolan potansiyel ile yüz yüze ilişkilerin erozyona uğrayacağı konusundaki endişeleridir. Üyelerini kaybetme korkusu yaşamaktadırlar. İkincisi, işçilerin çoğu ılımlı olmayan sohbet odaları ve “ilan tahtaları”nda ağzı laf yapan ve sorun çıkaran kimselerin tekdüze diyalogları hakkındaki sıkıntılarıdır. İşçilerin çekincesi “saçma konuşmaların” tamamen medyum edasıyla ayaklarını kaydıracağı ve uzakta olan diğerlerini de zorlayacağı korkusudur. Onların diğer bir sıkıntıları da sendika görevlilerinin zayıflatıldığı, insafsızca kusurlarını eleştirerek veya güçlü bir sansürle ya da bir işyerini kapatarak zarar verebileceğidir. Üçüncüsü, işçilerin çoğu, “sıcak kanlı” genç tiplerden yaşlı liderleri ayırarak görüş uyumsuzluğu çıkacağını düşünüyorlar. Genç liderler bilgisayar ile buluşmaya çoğu kez sabırsızdırlar, bilgisayarlaşma sürecine eski liderlerden daha hızlı yürürler. Bundan dolayı yeni jenerasyonlar ve dayanışmanın zayıflaması arasında doğal bölünmenin şiddetlenmesi bir kırılma meydana getirmiştir. Dördüncüsü, işçilerin çoğu, güven kaybının zararı hakkında da sıkıntılıdırlar. Onların korkusu “hacker”lar ve hükümetin ücrette diğer olasılığı, sünepeler, sendika mahvedicileri, işverenlerden nefret ya da tehlikeli olan sendika veri bankaları ve dosyalarının ihlal edilmesi sendikaları daha da ümitsizliğe sevk edebilir. Beşinci olarak da işçilerin çoğu, halen devam eden uzun iş yaşamlarında e-mailleri yeterinden fazla yükleneceği endişesindedirler. Sendika personelleri, onların yetersizliklerinden yakınlıkla yaklaşarak alıcının durumunu önemsemeyen hızlı cevap için markalanmış ve elektronik mesajlara ulaşmada geri kalmamaya çalışmaktadırlar.

5. Sendikalar ve e-mail

E-mail, sendikalar dahil bir çok örgüt için iletişim yöntemi olarak tercih edilmektedir. Her şeyden önce ucuz, etkin ve aşırı hızlı olması tercih sebebidir. Bilgi derhal gönderilir ve formatlanarak saklanır ve tanıtılır. Aynı zamanda binlerce insana aynı mesaj çok ucuz yolla iletilebilir. Üstelik, insanların evlerine ve onların işyerlerine bir binaya giriş problemi olmaksızın bunu gerçekleştirmek mümkündür. Modern bir örgüt kültüründe, ilkin organizatör tarafından, işçilerin e-mail adreslerinin listeleri sınanma ve fayda sağlamaya yönelik olarak düşünülür. Örneğin, kişiye özel mesajlar ve toplu iletişim için kullanılabilen e-mail görevlilere işyeri delegeleri ve üyeleriyle düzenli bağlantı kurmalarına izin verir. Zamanı geldiğinde haber ve bilgiyi dağıtır. Sendika kampanyaları ve tartışmaların profiliyle ve güncel haber ve bilgilerin postalanmasıyla iyi bir sendika web sitesi üyelere sendikayla

bütünleşmesine yardımcı olabilir. İşçiler ve sendikalar arasında e-mail ile iletişim modern örgüt programı için gerekli iken aynı zamanda güvenli ve gizli iletişimin esasını teşkil etmektedir. **Gizlilik:** Oluşan “bilgi”nin iletiminin başkaları tarafından okunamaması, **Sağlamlık-Doğruluk:** Gönderilen mesajın içeriğinin ve biçiminin değiştirilememesi, **Güvenilirlik:** Sendikanın, onların gerçekte istenilen kişi ile iletişim kurduğundan emin olmasıdır. Diğer bir zorluk “aranmayan” kaynaklardan şirketlerin e-mail’leri öğrenmesi olabilir. Bununla birlikte, web sayfasını başlatma, görsel imajı geliştirme, toplum içinde bilgiyi paylaşmak için yerel bölge ağını geliştirme, sendika reklamını ve kaynak materyalini geliştirme ve yeni teknoloji kullanımlarını genişletme ve yayma gibi hususlar, ağa dayalı yeni ekonomide kapasiteyi organize etme ve kabiliyetlerini geliştirmeyi isteyen bir sendika için önemli hedeflerdir. Sendika yönetimleri biraz yardımla bu amaçları başarabilirler.⁹

İnternet birçok kişi için, iletişimin yeni anlamı, bir harikuladeli olarak kabul edilir. Dünya üzerindeki sendikacıların birçoğu birkaç yıldan beri web siteleri, e-mail listeleri, online tartışma forumları, sohbet odaları vs için çaba harcamaktadırlar. Tüm bunları harikulade yapan şey, ucuz ve pratik olmasıdır. Geleneksel medya üzerinde elektronik iletişimin reel avantajlarından biri de aslında bu olmaktadır. Bu hususta Eric Lee şunları vurgular; “sendikal etkinliği artırarak bu tür etkileşimi gerçekleştirebilmek yeni meslekler ile her bir kişiye ulaşmak, yeni araçlar yaratarak daha etkin bir ortam oluşturmak gerekmektedir” (www.labourstart.org).

6. İnternetin kullanımı ve sendikalar

İnternetin dünyayı ne kadar değiştirdiğine dair artık bir kuşku yoktur. Küresel bilgisayar iletişim ağının ortaya çıkışı matbaanın icat edilişi ile karşılaştırılacak kadar derin ve yaygın bir olay olduğu büyük ölçüde anlaşılmaktadır. İnternet, yaşadığımız dünyada kitaplardan hisse senedine kadar eşyaları nasıl aldığımızı nasıl sattığımızı, nasıl öğrendiğimizi ve nasıl öğrettiğimizi, nasıl eğlendirdiğimizi ve bilgilendirildiğimizi çok değiştirdi. İnterneti kullanan herkes bunu anlamaktadır. Bu değişim gereken bir deneyimdir. Bunu anlamasalar bile söz konusu bu durum sendikaları da değiştirmektedir.

Yeni iletişim teknolojilerinin sendikalar gibi kurumları değiştirmesine ait düşünceleri kabul etmek ilk başta biraz zordur. Örneğin, 19. yy’a bakışta olduğu gibi telgrafın, dünya ekonomisi ve kültürü ve hatta daha az ölçüde olsa bile ortaya çıkan sendikalar

⁹ Örneğin, e-mailler ucuz ve düzenli olarak haber ve bilgi şeklinde üyelere gönderilerek kullanılabilir. Bu hizmet UNI da aynı kira paylarında üyelerin, grupların ve UNI bölgesel irtibat meclislerinin kullanımını kapsamaktadır. Daha az internet ve e-posta bağlantıları sağlayabilen sendikalara yardım etmek için birkaç UNI üzerinden de teklifler olmaktadır (www.union-network.org).

üzerinde önemli bir etkiye de sahip olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum, Tom Stange'in telgrafın tarihi ile ilgili "Viktoryan İnternet" adlı kitabında şu şekilde ifade edilmektedir;

"online üzerine buluşan ilk sendikayla ilgili hikaye anlatılmaktadır. Boston ve Miami arasındaki hatları işleten Amerika Telgraf şirketinde çalışan yüzlerce işçi bir saat süresince buluşarak Mors alfabesiyle düşüncelerini birbirlerine aktardılar ve hatta kesin kararlar aldılar. Belli ölçüde mors alfabesini kullanan online sendikacılık fikri 19. yy'da tutmadı. K. Marx'ın yeni iletişim teknolojilerinin değişim gücünden ikna edilmesinden ilk işçi hareketi üzerine otoriteden daha az değildir. Komünist manifestosunda mücadelelerinin gerçek meyvesi olan, işçilerin geçici zaferleri olmadığını ebedi biçimde genişleyen işçilerin birliği olduğunu yazdı. Bu birliğin modern endüstri tarafında oluşturulan gelişmiş iletişim araçları vasıtasıyla yardım edildiği ve farklı yerlerde çalışan işçilerin birbirleriyle iletişim kurmalarını sağlamaktadır". (Aktaran Lee, <http://www.hartford-hwp.com/archives/26/167.html>)

Yeni iletişim teknolojileri sendikalar için yeni imkanlar yaratacaktır. Bu gerçeği geçmiş örneklerde ve yaşadığımız süreç içerisinde görmek mümkün olacaktır. Yine de sendikacılar "çalışma"nın yeni dünyasında hem daha uzun hem de başarılı olarak büyüyebilirler mi? Şeklindeki sorularla sıkça karşılaşmışlardır. Özellikle emek piyasalarının değişimi, küreselleşme ve sanayi ötesi toplumların yapısı yeni teknolojik gelişmelerle birlikte ele alındığında sendikalarda sıkıntılı atmosferlerin oluşmasına sebep olmaktadır.

Freeman ve Diamond, sendikaların bilgi teknolojilerinin etkin kullanımı ile bu aşamada eski formlarına dönebileceklerini ve internet ile örgütlenmiş emek aracılığıyla stratejik bir ilerleme için araçlar sağlayabileceklerini söylemektedirler. Bu çerçevede sendikaların dünya çapında 2700 den fazla web sayfasının varolduğunun tahmin edilmesi emek örgütlerinin¹⁰ siber alanda başarılı olacaklarını çünkü internet'in, teknoloji ile gittikçe artan farklı işgücü arasında köprü olacağını da vurgulamaktadırlar (Taylor, 2001).

Diğer yandan, modern kapitalizmin uzun süredir küreselleşme ve bilgisayar ağına yöneldiği bilinmektedir. 1970 sonlarından beri karşılıklı ulusal sınırlarda sermaye ihracında büyük artışlar oldu. Bu çerçevede, büyük uluslar arası şirketler ulus devletleri devre dışı bırakarak üretim ve dağıtımını küresel hale getirmekte ve neo liberalizm dünyadaki sermaye akışını serbest bırakarak bu süreci hızlandıran politik bir hareket olarak gelişmişliğini ortaya koymaktadır.

---

¹⁰ Dünyadaki emek örgütleri ile profesyonel örgütlerin web adresleri ile ilgili bazı örnekler için ek 2'ye bakınız.

Aslında, iletişim teknolojisi ve bilgisayardaki gelişmeler sermaye üretiminin küreselleşmesinde önemli bir faktör olmuştur. Modern bilgisayar teknolojisi bilgisayar ağına bağlı örgüt şekillerinin oluşmasında da önemli bir rol oynayarak bunlara yeni özellikler sağlamış ve modern kapitalizmin merkezi haline getirmiştir.

Bilgisayara iletişim bağlantısı ve bir ağın esas yapısı Latin Amerika'da sosyal hareket ağı öncülerinden olan Sally Burch tarafından şu şekilde tarif edilmiştir; “katı yapıların aksine gerçek ağlar temel olarak esnektir. İçinde beyinsel işlevi gibi bağlantıların gerektiğinde yapıldığı ve yeni ihtiyaç ortaya çıkana kadar ara verildiği bir çok iletişim kanallarını üretmektedirler. Bu yolla bilgi verilen herhangi bir kaynak üzerinden yolunu ağın en dinamik noktalarına götürerek en az direnç kanalı boyunca ilerlemektedir. Fiziksel olarak bu, internetin çalıştığı yola benzemektedir ve ağa dayalı kişisel teşebbüs için neden uygun olduğuna dair sebeplerden biridir. Bilgisayar teknolojisi bugünkü kapitalizmin hareketine esas olan küresel iletişim ağı için yeni durumlar yaratmıştır” (Bailey, 1999, 7). Diğer yandan, Gerard Green “in Flexible Dimensions of a Permanent Crisis” adlı eserinde ise network'e bağlı üretim sistemini sağlamak için bir yığın taşeronla uluslar arası şirketlerin nasıl çalıştığını izah ederek taşeronluğun Asya'daki (örneğin, Nike firması gibi) stratejisi için nasıl çalıştığını şu yönleriyle açıklamaktadır;

“Indomulti Inti Industry Nike ayakkabılarını üretmeyi durdurdu. Çünkü Nike'nin fiyatı çok düşüktü ve işçilik ve diğer maliyetleri dikkate almakta başarısızlığa uğradı. Diğer taşeronlar Nike tarafından talep edilen düşük fiyatları kabul etti. Zararı ortadan kaldırmak için işçilik maliyetlerini kesti. Diğer yandan, Nike toplu pazarlık ve organizasyonda işçilerin aldığı kazançlara tepki olarak Vietnam'da Güney Kore kökenli Samyang gibi taşeronlara da siparişleri kesti. Aynı zamanda Endonezya ve Vietnam'daki fabrikalarının üretim kapasitesini artıran Tayvan menşeli taşeron Yue Yuen'a siparişlerini vermeyi artırdı. Nike için Yue Yuen güvenilir bir taşeron olarak ortaya çıktı. Çünkü bu hem düşük fiyatlar hem de işçilerin daha fazla toplu pazarlık etkisini sağlayabilirdi. İşçiler için şartların gelişimi ya da ücretlerdeki artış Nike üretim ağı tarafından bu yüzden zarar olarak ele alınmaktadır. Zarar edilen kısım herhangi bir ağla bypass edilerek gereksiz kılınmıştır. Böylece karşı direnç olsa da üretim devam etmiştir. İnternet gibi saf bilgi ve iletişime dayalı ağın tersine Nike ağı'nın kesin emir yapısı içerdiğini belirtmek önemlidir. Bu Greenfield'in “hiper esneklik” olarak adlandırdığı ile ağın çalıştığı yöntem üzerine güçlü en üst otoriteye sahip kuvvetli bir merkez ile birleştirmektedir. Bu açıdan taşeronluğa dayalı üretim metotlarındaki böyle bir “hiper esneklik” Asya işçileri için “hiper yararlanabilirlik” oluşturmaktadır. “hiper esneklik” için benzer baskılar kamu sektöründe taşeronluk işi ve özelleştirme yoluyla hizmet endüstrilerinde kendilerini göstermektedir. Küresel

Kapitalizm ağının esas mantığı en az ücretle çalışan ve hakları olmayan işçilerin yaşadığı bir dünyadır” (Bailey, 1999, 8).

İşte uluslar arası işçi hareketi bu tehlikeye ve tehdide karşı nasıl tavır koyabilecektir. Başarı sağlayabilecekler mi? Çünkü, sendikalar küresel kapitalizm ağına karşı küresel ve ağa dayalı işçi tepkisine ihtiyaç duymaktadırlar. Özellikle Waterman’a göre; “Kapitalizmin bir devrim yaşadığı zamanda yaşıyoruz. Bu, yerel ve zanaata dayalı olan bir kapitalizmden ulusal ve endüstriye dayalı olandan daha derindir. Nasıl zanaata dayalı loncadan endüstri sendikasına geçilmişti, şu anda da ulusal ve endüstri sendikası küreselleşmiş ve ağ yapılı bir sendikacılığa doğru geçilmesi gerekmektedir” (Bailey, 1999, 9).

“Global ve ağa bağlı sendika modelinin yaratılması” internet kullanımına dayalı uluslar arası işçi bilgisayar ağı oluşturulmadan düşünülemez. Fakat böyle bir ağın yaratılmasındaki gelişmeler bazı güzel örneklerle rağmen yavaştır. Çalışmalar genellikle gönüllü temeller üzerine bina edilmiştir. Bu durumun neden böyle olduğu hakkında sendikacıların yeniden düşünmek zorunda oldukları gerçeği unutulmamalıdır. Çünkü, kadın hakları, barış ve çevre üzerine yapılan kampanyalar gibi sosyal kaynaklar ve konular üzerine çalışan diğer hareketler arasındaki durumlar da karşılaştırılmaktadır. Bu hareketler, profesyonel takım anlayışı çerçevesinde ağlar vasıtasıyla sosyal gelişimleri etkilemek için güçlü yollar elde ettiler. Bunun en güzel örneği MAI karşıtı hareketlerin internet aracılığıyla mobilize edilmeleridir. Doğal olarak ağa dayalı sosyal hareketler tarafından yapılan büyük çaplı girişimler uluslar arası sendikal hareketler tarafından da dikkate alınmalıdır.

Sendikacılar neden şimdiye kadar diğer sosyal hareketlerin ağ kapasitelerinden daha iyi olmada başarısızlığa uğradılar. Bu konudaki ipuçlarından birisinin diğer sosyal hareketlerin çoğunun bilgisayar iletişiminin gelişmesinden önce zaten ağ oldukları gerçeğine dayanmaktadır. Örneğin kadın hareketi, sözcük ağının internet ile eşanlı olmasıyla önce kadınların bilgi alış veriş stratejileri kolaylaşmış ve onların ilgi kaynaklarında uluslar arası anlamda popüler tiyatro ve radyo dinleyici grupları, duvar gazeteleri, telgraf hizmetleri, fax dolaşımı, haber mektupları gibi ayrıntılar kadın hareketinin global ağını bilgilendirerek mobilize etmiştir. Kadın hareketi üzerine gönüllü kuruluşlar tarafından düzenlenen konferanslar aracılığıyla internetin önemi vurgulanmış, özellikle üçüncü dünya ülkelerinde sivil sosyal enstitüler ve yardım kurumları tarafından elde edilen fonlarla yoğun eğitim programları başlatılmıştır. Ancak diğer sosyal hareketlerin bilgisayar ağı oluşturma deneyimlerinden öğrenilecek çok şey olmasına rağmen bunları basit şekilde taklit etmenin zor olduğu çünkü sendikal hareketin diğerlerinden çok farklı olduğu, temel

olarak iletişim ve bilgi ağına asla dayanmadığı, politik tartışma kültürel ve eğitsel faaliyetlerin sürekli olmasına rağmen temel örgütsel şeklin sürekli hiyerarşik olduğu ifade edilmiştir. Bunun doğası gereği sendikal hareketin temel olarak bilgi ağına dayalı sosyal hareketlerden farklı olarak görev yapmak için birkaç çeşit komuta yapısına sahip olma zorunluluğu da ayrıca vurgulanmaktadır (Bailey, 1999, 9). Bununla birlikte, sendikal hareketin yeni ağa dayalı emir komuta zincirlerinin oluşmasındaki ilginç örneklerin başında Liverpool tersane işçilerinin bilgi ağından yararlanmaları gelmektedir¹¹ (Davison, 2001, 14).

İnternetin işçi örgütlenmesi ve temsilciliği üzerine etkisi nedir? Sendikalar yeni teknolojiye nasıl tepki gösterdiler. Acaba internet dünyada özellikle Amerika ve Büyük Britanya’da emeği güçlendirebilir mi? Sendikacılık başarılı olacak mı? Ya da siber uzayda yok mu olacaklardır¹² Görüleceği gibi sorular güncelliğini korumaya devam etmektedir. İnternet en son fenomen olduğu için bu sorulara yanıtlar internet kapasitesine ait mantıksal dış değer bulmaya ve detaylı ekonometrik ya da tarihsel analizden ziyade ortaya çıkan web kullanım modellerine ait yorumlamaya dayanmalıdır.

Bu çerçevede, web kullanımına ait ilginç iki araştırmadan birincisi, Amerika için Ağustos 2000’e ait nüfus araştırması, ikincisi ise Büyük Britanya için 2001’de İngiliz işyeri temsilciliği ve katılım araştırmasıdır. Bu araştırma web üzerinde sendikalara ait siber gözcülük hattı adresinden oluşturulan sendikaların web varlığına ait bir özettir. Burada ayrıca hat içinde ve dışındaki medyadan çıkan sendikal olmayan örgütlerden işçi yönlü web’e dayalı

hizmetlerin incelenmesi ve sendikanın en ön kısmına ait web faaliyetlerinin özetleri vardır (Diamond ve Freeman, 2002, 570).¹³

---

¹¹ Tersane işçileri, kendi sendikaları olan ulaştırma ve genel işçi sendikasının liderlik hoşgörüsüne sığınarak dünyadaki tersane işçileri arasındaki internete dayalı, ağa dayalı sendika yapılarının gelişimine büyük hız kazandırmıştır. Bu mücadele süresince, Kanada Montreal’de, Brezilya Santos’ta, ABD’de Losangeles’te, Hollanda’da Amsterdam’da, İsviçre’de Stokolm’de tersane işçileri bağımsız olarak dünya çapında web siteleri yapmaya başladılar. Liverpool tersane işçileri uluslararası sendikal hareket için yöntem geliştirerek örgütlenmek için interneti nasıl kullanacaklarını öğretmeye tahsis edilen eğitim programı yaratma şartları açık bir şekilde oluşmaya başlamıştır (Bailey, 1999, 11).

¹² Bu konudaki gelişmeler “internet alanında sendikaların dönüşümü” çerçevesinde Ek 3’de Tablo İle gösterilmiştir.

¹³ Ülke ve organizasyon türüne göre sendika web sitelerinin rakamsal dökümleri Ek 4’te gösterilmiştir.

Bu tür değişiklikler ve yenilikler şüphesiz sendikaların değişimini de beraberinde getirecektir. Bu noktada;

1. İnternet, sendikaları evrenselleştirir ve klasik sendika enternasyonalizminin yeniden doğuşuna yol açabilir.

2. İnternet, sendikaları demokratikleştirir, merkezden ayırarak ademi merkezi hale getirir –bağımlılıktan kurtarır, daha fazla şeffaf ve açık yapar. Köklü yerleşik bürokratları uyandırır ve sınıf ve dosya aktiviteleri için yeni aletler sağlar.

3. İnternet, onları örgütlenmeye ve yeni katılımlara ulaşmada yardım ederek sendikaları güçlendirir. Grevlerde olduğu gibi. İhtiyaç zamanlarında halk desteği oluşturmada yardım eder (Lee, 2000, 35).

Gerçekten internet sendikalara hizmetleri ilerletmek ve üye çekmek için büyük fırsatlar sunmaktadır. Çünkü, bu artan heterojen ve bireysel işgücü ile sendikalizmin kalbinde yer alan kollektif aktivite ve dayanışma arasında köprü oluşturur.¹⁴ Büyük Britanya ve Amerika’da sendika üyeleri ve diğer işçiler interneti ne kadar kullanmaktadırlar. Sendikacılar internet kullanımını geniş olarak yaygınlaştırmazlar ise sendikaların geleceğinde yer alan internetin rolüne ait herhangi bir çalışma büyük oranda spekülatif kalır ya da en azından tahminen ileri teknoloji işçilerinin küçük bir sayısı üzerinde etkiyle sınırlanabilir.

İnternet sendikalara üç fırsat alanı sunmaktadır. Birinci olarak, bilgi sağlama yoluyla online kullanıcılara çeşitli kaynaklar sağlamaktadır. İkinci olarak, sendika üyeleriyle direkt iletişim kurmak. Hedeflenen elektronik mesajlar aracılığıyla potansiyel üyelerle iletişim kurmak kolaylaşmaktadır. Üçüncü olarak, online tartışma forumlarıyla ve sorulara yanıt vererek üyelerle ya da diğerleriyle interaktif konuşmayı yaygınlaştırmaktadır. Ekonomik olarak, gelecek on yılda sendikaların nasıl işleyeceğini, değişim için vaatte bulunanların web’de karşılıklı etkileşim, iletişim ve bilginin ucuz maliyeti ile kolaylıklar elde edeceklerini ileri sürebiliriz. Özel yollarla dışsal dünya ve üyelerle etkileşimin ve bazı hizmetlerin sağlanmasının indirilmiş maliyeti sendikalara bu alanlarda potansiyel olarak yeni elektronik sendika örgütüne yol açarak genişlemeye öncülük edecektir. Bu açıdan bakıldığında internetin sendikacılığı değiştirmekte umulan farklı yöntemlerden bazılarını çeşitli hipotezler şeklinde sıralamak mümkündür (Diamond ve Freeman, 2002, 577). Bunlar;

¹⁴ Bu konuda Teamster Araştırma Departmanı verilerine bakıldığında; 200.000’in üzerinde teamster toplu pazarlık anlaşmaları için mukavele bilgi veri tabanına sahip olduğu görülmektedir. Departman yaklaşık 40.000 ayrı işveren-sendika ilişkilerini izlemektedir (Lucore, 2002, 208)

5. Uluslararası sendika aktivitesidir.

1. Örgütlenme ve üye alma biçimleri,¹⁵
2. Sendikaların sağladığı hizmetler,
3. Sendika demokrasisi,
4. Emek üzerine tartışmalar,
5. Uluslararası sendika aktivitesidir.

Ayrıca ifade edilebilecek bir diğer nokta da internetin ortaya çıkması ile sendikal örgüt ve strateji anlayışındaki değişim hakkında geliştirilen senaryolardır. Buna göre, sendika üyeleri arasında internet kullanımının gelişimi sendikaların geleneksel hiyerarşik yapısı ve kültürünü e-referanduma dönüştürebilecektir. Bu da sendikaların yeni teknolojilerden daha az yararlanmalarını sağlayacağından düşünsel anlamda **erozyonu** ortaya çıkarabilecektir. Olumlu açıdan bakacak olursak söz konusu yenilenme sendikalarda **modernleşmeyi** ve **demokratikleşmeyi** de beraberinde getirecektir (Ward ve Lusoli, 2002, 4-6).

Genel olarak dünya çapında literatüre göre web'in sendikaları canlandıracağı konusunda bazı yöntemler ileri sürülmektedir (Cockfield, 2003, 2-3); Bunlardan birincisi, hizmetlerin sayısız geniş tarifleri vardır. Sendikalar web üzerinden bunu sağlayabilirler. Gözlenen en önemli şey sendikalar üzerinden bilgi vermektir. Endüstriyel ya da endüstriyel olmayan faydalar sunulur. Bu hizmetler mümkün olduğu yere online girişi sağlar. İkincisi, bazı yazarlar web'in organizasyon açısından ve üye sayısını artırma bakımından yararlar sağlayacağını ileri sürerler. Üçüncü olarak, web'e dayalı teknolojilerin sendika demokrasisini genişleteceği de ileri sürülmektedir. Web sendikalara sendika yöneticiliği hakkında bilgi akışına izin vermekte ve online tartışma forumlarıyla iki yönlü iletişim sağlamaktadır. Dördüncüsü ise, web'in endüstriyel hareketin organizasyonunda yardımlaşma için kullanılırken uluslar arası sendika örgütü ve işbirliği içinde bir yol olarak görülmesidir. Web ile ilgili çalışmalar, sendikal demokrasi ve içerik üzerine e-ses, toplu pazarlık ve politik aktivizm ile ilgili içerik üzerinde vurgu yapar.

---

¹⁵ Sendikal örgütlenme için interneti kullanma çabalarının sayısız örnekleri vardır. Amerika açısından; Communication Workers of America (CWA), The International Brotherhood of Teamsters (IBT), The International Brotherhood of Electrical Workers (IBEW), American Guild of Musical Artists (AGMA), Actors Equity Association (AEA), The Seattle Professional Engineering Employees Association United Automobile, Aerospace, and Agricultural Implement Workers of America (UAW). Bakınız; Greer Charles R., "E-voice: how in, Spring 2002, 220-221. ; Ayrıca Ek 2'ye de bakılabilir.

Bu açıdan sendika yenilenmesi, hedeflerden yapıya ve davranışa kadar olan değişimin yöntemini yeniden düşünecek sendikacılar için ihtiyaca işaret etmektedir. Önemli bir bileşen de organize olmada ve üye kaydetmedeki yöntemi değiştirmek için bir ihtiyaç olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir hususta sendika üye sayısını artırma ve organize olma yolunu değiştirme ihtiyacıdır. Özellikle tarihsel olarak sendika hareketinin dışında kalan işçi grupları arasında siber organize sıradan üyeler ve sendika görevlileri arasında bağlantıları inşa etmek için video konferansı, web siteleri, e-mailler, İntranet gibi ICT'leri içermektedir. Bu yeni iletişim biçimleri dosya, mevkii ve görevliler arasında geleneksel iletişim modellerini yerleştirmekten ziyade tamamlayıcı olarak görülür. Bunlar sendika görevlilerine zaman ve uzaklık problemlerinin üstesinden gelmede yardımcı olurlar.

Diğer yandan, sendikaların örgütlenme modeli ile e-union (e-sendika) kavramları arasında paralellikler de bulunmaktadır. Organize eden model işyeri katılımını geliştirmeye dayanır. Kaynaklar ve kampanyalar üye yönlüdür. Üyeler güçlendirilir. Ve işyerinde kollektif kimliği oluşturarak bunları çözmek için üyeler cesaretlendirilir. Sendika örgütleyicileri eğer mümkünse işyeri komitelerine ve ilk bağlantıları kurmak için çalışırken ana rolleri eğitim destek sağlamaktır. Aynı şekilde e-sendikaların üyelerini güçlendirebileceklerini söyleyebiliriz. Her iki yaklaşım (örgütlenme modeli ve e-sendika) yönetim literatüründe güçlendirme kavramı olarak benzerliklere sahiptir. Bununla birlikte, bütün durumlarda her iki kavram da oldukça boş görülmektedir. Yöneticiler işyerinde kontrolü işçilere bırakmaya isteksiz iken sendika görevlileri işyerinde kontrolü üyelere vermede başarısız olmuşlardır.

Örgütlenme modeli ve e-sendikalizmin bir diğer özelliği de işyerinin ötesinde örgütlenmedeki vurgudur. Üyenin olmadığı ya da mağduriyetin problem olduğu işyerlerinde işçiler ile bağlantı kurma ve kaynak vermeyi kapsamaktadır. Organize olmayan işçilere sendikaya katılmada cesaretlendirmek ve kaynaklar vermek için kurulu web sitelerinin bazı örnekleri; Avustralya IT işçiler ittifakı bu amaca sahiptir. NSW'de işçi konseyinin finansal desteğiyle sürdürülmektedir. Örgütlenme modelinin sınırlamalarına rağmen web'in sendikalara yardım ettiği, bu çerçevede üyeliğe alma ve örgütlenmeye yardım edecek web'in potansiyeli üyeleri ve üye olmayanları hareketlendirme kapasitesine dayanır (Cockfield, 2003, 8).

Bu konuda dünya çapında önemli ilerlemeler kat edilmiştir. Daha da ileri adımların atılabilmesi ve küresel olarak bir sendikal ağın gerçekleştirilebilmesi için; alt yapı ve bilgisayar aksamı ile şifre ve internet site güvenliğinin sağlanması, kullanılan dilin yaygınlığı, sendika üyelerinin eğitim ve bilgisayar korkusunun giderilerek küresel düşünme ve taşrallığın giderilmesinin öğretilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede

internet araçlarının belli kategorilerinden faydalanılabilir. Bunlar; elektronik posta, sesli posta, bilgisayar ağları aracılığıyla faks gönderilmesi, e-posta listeleri ile haber ve tartışma gruplarının oluşturulması, özel kapalı konferanslar, on-line sohbetler veya ICQ gibi sohbet araçları kullanılabilir.

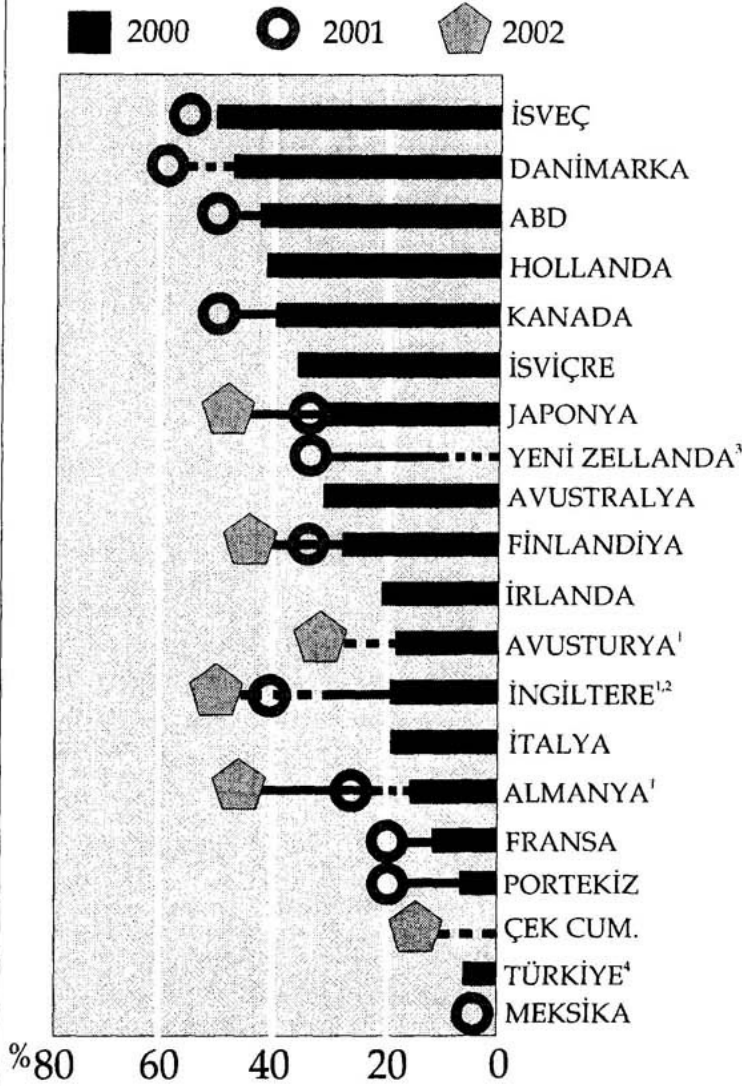
Sendika kampanyaları¹⁶ ve tartışmaların profiliyle ve güncel haber ve bilgilerin postalanmasıyla iyi bir sendika web sitesi üyelere sendikayla bütünleşmesine yardımcı olabilir. Gerçekten web aktivizmini destekleyecek kaynakları sağlar ve aktivizmi yaratabilir. Girişim pazarlığı, sendika politikaları, sendika eğitimi, delegelerin rolü ve örgütlenme ile ilgili bilginin sağlanması işyeri kaynaklarını yönetme ve tanımlamada üyelere sorumluluk almalarında yardım edebilir.

7. Sonuç Yerine

Bilgi teknolojilerinin kullanımı artık her örgüt için vazgeçilmez araçlar olarak görülmektedir. Sendikal örgütlenmeler de kendilerini bundan istisna tutamazlar. Yeni yönetim teknikleri ve modern çalışma ilişkileri bu eğilimi daha da artırmaktadır. Bilgi iletişim teknolojileri, sendikalar gibi geleneksel temsili örgütlerin geleceği ve rolü hakkında devam eden tartışmalara yeni bir hız kazandırmıştır. Sendikalar bu konuda ilkin çekingen davranırlarken zamanla daha atak hale gelmişlerdir. İnternet ve benzeri teknolojilerin bazı sektörlerde sendikaları cezalandırarak ve bazılarında da ödüllendirerek örgütlü emek üzerine değişken bir etkiye sahip olduğu görülmüştür. İnternetin ortaya çıkışı ve sendikalar tarafından benimsenmesi hakkında bir çok farklı yaklaşımın ileri sürüldüğü bilinmektedir. Bilgi iletişim teknolojilerinin artan kullanımı sendikalar gibi geleneksel temsili örgütlerin rolünü daha sonra baltalayacağı kanaati ortaya atılan örneklerden biridir. Ancak sendikalarda önceleri tehdit gibi algılanan bu yenilenme anlayışının giderek aşılmaya çalışıldığı bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, yeni teknolojilerin sendika uygulamalarını canlandırıp modernize etmeye yarayan yerlerde siber sendikalar, sanal sendikalar, e-sendika düşüncesine ilgiyi artıracığı görülecektir. Özellikle dünyadaki çeşitli sendikaların internete dayalı hizmetleri geliştirerek yeni genç üyeleri kendilerine çekme çabaları sendikal yapı içinde demokratikleşme ve yeni stratejik değişimi beraberinde getirecektir. Ayrıca sektörler itibariyle de “sanal sınıflar” oluşturularak sendikal eğitim genişletilebilir. Sendikaları yenilemek için yeni teknolojileri pozitif ve iyimser olarak değerlendirmek önemlidir. Sendikalar bu gelişmelere uzak durmamalı yenilikleri iyi kullanmalıdır. Sendikaların modernizasyonunda potansiyel siber alana bağlanması gelecekte sendikalar için umut vaat edici bir durum meydana getirecektir.

¹⁶ Sendikaların internet aracılığıyla yürüttükleri örnek kampanyalar için ek 5'e bakınız. formation technology is shaping life within unions” Journal of Labor Research.

TELEFON SAHIPLİĞİ
Tüm Hane Halklarının 2000 - 2002 Yılları Arası
İnternet Erişimi İle Hane Halklarının % Olarak
karşılaştırılması

1. 2002 yılı'nın verileri , yılın ilk üç ayına ilişkin ICT'lerin AB içinde hane halkının üzerine anket sonuçlarıdır.
2. 2001 yılı yerine Mart 2001 -Nisan 2002 (Mali Yıl) baz alınmıştır
3. Temmuz 2000 - Haziran 2001
4. Kentsel Alandaki Hane Halkları

kaynak: <http://www.eiro.eurofound.ie/1999/10/feature/NO9910159F.html> (18.11.2003)

Dünyadaki Emek Örgütlerinden Bazılarının Web Sitesi Adresleri

www.global-unions.org; www.solinet.org; **AFL/CIO - www.aflcio.org;
Alliance@IBM - www.allianceibm.org**

California Labor Federation - www.igc.org/calaborfed; **Communication Workers of America** - www.cwa-union.org

www.e-collectivism.org.uk; www.cyberpicketline.org.uk;
<http://www.ericlee.me.uk/>

International Federation of Professional and Technical Engineers, Local17 - www.ifpte17.org

Industrial workers of the World (IWW) - www.iww.org; **IT Workers Alliance** - itworkers-alliance.org

King County Labor Council- www.kclc.org; **Labor Net** - www.igc.org/igc/labornet

The National Writers Union - www.nwu.org/nwu; **Pacific North west Newspaper Guild** - www.nwguild.org

Society of Professional Engineering Employees in Aerospace (SPEEA) - www.speea.org

South Bay Labor Council - www.atwork.org/atwork/clc ; **Techs Unite.Org** - www.techsunite.org

www.teamsters.net; **United Electrical, Radioand Machine Workers of**

İnternet Alanında Sendikaların Dönüşümü

<u>Önde Gelen İş</u>	<u>İnternet Öncesi Sendikaların Eylemleri</u>	<u>İnternet Sonrası İlave Eylemler</u>
<u>Dağıtım Hizmetleri</u>	Toplu Pazarlık İşyerleri	Bireysel Temsilcilik ve Danışma
<u>İtiraz Yöntemi</u>	Temsilciler ve Liderler Tarafından İşverenlerle Yürütülen Toplu Pazarlık Sonuçlarına Bel Bağlamak Grevler	İşçilere Doğrudan Dijital Olarak Sağlanan Hizmetler Web iletişimi ile Siber Grev Gözcülüğü

İnternet Öncesi Üyelik

İşveren Kabulü ile İşyeri Üyeliği

İnternet Sonrası Üyelik

Farklılaştırılmış Üyelik :
Üyeler, Abonelikler, Web Sitesi Ziyaretçileri İşyerlerinde Sanal Olarak Bulunma
Sadece Üyelere Özgü Müşteriye Uyarlı Hizmetler

Problemlere Serbestçe

Öneri Getirebilme

Sendika İçi Demokrasisi

Toplu Pazarlık Alanlarında Serbest Görüşün Teşviki

Seçilmiş Liderler ve Bürokrasi

Yerinden Yönetim Ağırlıklı,
İnternette Oylanarak Seçilmiş
Bağımsız Olarak Çalışan Eylemciler

Kaynak: Diamond, W. J., Freeman, R. B., "Will Unionism Prosper in Cyberspace? The Promise of the Internet for Employee Organization", **British Journal of Industrial Relations**, 40:3, Eylül 2002, ss.592.

Ülke ve Organizasyon Türüne Göre Sendika Web Sitelerinin Ekonomik Performans Merkezi Listelenmesi, Nisan 2001

ÜLKELER	ANA SENDİKA	LOKAL SENDİKA ŞUBELERİ	BÖLGESEL SENDİKA SİTELERİ	ULUSAL FEDERASYON	TOPLAM
İngiltere	75	278	13	7	373
ABD	116	557	18	2	693
OECD-Diğer İng. Konuşulan Ülk.	142	289	24	6	461
OECD-İng. Konuşulmayan Ülk.	610	144	51	72	856
OECD üyesi olmayan ülkeler	161	31		45	242
Uluslararası Örgütler					60
Arnavutluk				1	1
Avustralya	46	99	6	1	152
Avusturya	16	1	4	1	22
Azerbaycan	1				1
Bahama Adaları	1				1
Barbados	3				3
Beyaz Rusya	1			1	2
Belçika	13		5	2	20
Brezilya	51	30		3	84
Bulgaristan				1	1
Kanada	82	190	17	4	293
Cape Verde	1				1
Şili	3				3
Çin	3			2	5
Kosta Rika	1				1
Hırvatistan	3				3
Kıbrıs	4			2	6
Çek Cumhuriyeti	13			1	14
Danimarka	45			3	48
Dominik	1				1
El Salvador	1				1
Estonya				1	1
Finlandiya	25			3	28
Fransa	149	27		5	181
Almanya	27	24	4	4	59
Grenada				1	1
Hungary I	7			3	10
İzlanda	9			1	10
Hindistan	7			4	11
Endonezya				1	1
International					60
İrlanda	14		1	1	16
İsrail	3				3
İtalya	43	36	31	3	113
Jamaika	2			1	3
Japonya	29			4	33
Kazakistan				1	1
Litvanya	1			1	2
Lüksemburg	8			2	10
Malezya	3			1	4
Malta	3				3
Mauritius	1				1
Meksika	6	1			7
Nepal				2	2

ÜLKELER	ANA SENDİKA	LOKAL SENDİKA ŞUBELERİ	BÖLGESEL SENDİKA SİTELERİ	ULUSAL FEDERASYON	TOPLAM
Hollanda	35			6	41
Yeni Zelanda	11			2	13
Norveç	40	42	4	7	93
Filistin				1	1
Filipinler	3			3	6
Polonya	4			4	8
Portekiz	21			4	25
Porto Rika	1				1
Romanya	2			3	5
Rusya	2			4	6
San Marino				2	2
Singapur	1			1	2
Slovakya	4			1	5
Slovenya	5			1	6
Güney Afrika	14			2	16
Güney Kore	16		3	2	21
İspanya	32	3		5	40
St Lucia	1				1
İzlanda				1	1
İsveç	39	7		7	53
İsviçre	17			2	19
Tayvan	2			1	3
Trinidad and Tobago	3	1			4
Tunus	1				1
Türkiye	10	3		1	14
Ukrayna	1				1
Uruguay	4				4
Venezuela	1				1
Yugoslavya	1			1	2
Zimbabve				1	1
Toplam	1088	1299		132	2685

Kaynak: Diamond, W. J., Freeman, R. B., "Will Unionism Prosper in Cyberspace ?
The Promise of the Internet of Employee

Sendikaların internet aracılığıyla yürüttükleri bazı örnek kampanyalar:

- Deprem mağdurlarına yardım
- Çeşitli hükümet başkanlarına açık mektup
- DTÖ'ne karşı sosyal damping uygulamalarını yermek amacıyla legal kampanyalar
- Dünyanın çeşitli yerlerinde devam eden sendikal mücadelelere destek mahiyetinde yayınlar
- Mayıs 2001'de 9. UNI mobil telefon şirketleri kampanyası başlatılmıştır
- Ücretlerin nasıl ödeneceğine dair bilgiler
- Dünya çapında ikinci hava kirliliğini önleme kampanyası
- Herkes için temel eğitimin kalitesinin yükseltilmesi
- Çocuk işçiliğinin önlenmesi
- 1 Mayıs günleri için devam eden kampanyalar
- Online kampanyalar (google and online campaigning, email 'the killer app' of online campaigning, organizing-language and the web,)

Kaynakça

- Bailey, Chris. "The Labour Movement and the Internet", <http://media.net/1999/archive/e39.htm>, 15.04.2001.
- Bensghir, Türksel Kaya. **Bilgi Teknolojileri ve Örgütsel Değişim**, TODAİE yayın no:274, Birinci Baskı, Ankara, Haziran 1996.
- Birdsall, F. William. "The Internet and Ideology of Information Technology", <http://www.isoc.org/isoc/whatis/conferences/inet/96/proceedings/e3/e3-2.htm>, 20.12.2000.
- Castells, Manuel. **The Rise of the Network Society**, Blackwell Publishers Ltd. 1996.
- Chaison, Gary."Information Technology: The Threat To Unions", **Journal of Labor Research**, Spring 2002, Volume:23, issue:2, pp.249-259
- Cockfield, Sandra. "Union Recruitment and Organising on the World Wide Web", Working Paper 23/03, Mayıs 2003, **Working Paper Series**.
- Çoban, Hasan. **Bilgi Toplumuna Planlı Geçiş**, İnkılap Kitabevi, İstanbul 1997.
- Dancsok Marie, **The Trade Union Movement and The Internet**, European Labour Studies South Bank University, Final project, Year II, June 26, 1996.Davison, Chris. "Trade union and the net", **New Statesman**, 22 Ocak 2001,
- 14.Diamond, W. J., Freeman, R. B., "Will Unionism Prosper in Cyberspace? The Promise of the Internet for Employee Organization", **British Journal of Industrial Relations**, 40:3, Eylül 2002, ss.569-596.
- Dura, Cihan. **Bilgi Toplumu**, Kültür Bakanlığı Yayınları No:1244, Ankara 1990.
- Ekin, Nusret. **Küresel Bilgi Çağında Eğitim-Verimlilik-İstihdam**, İstanbul Ticaret Odası Yayınları Yayın no: 1997-43, İstanbul 1997.
- Erkan, Hüsnü. **Bilgi Toplumu ve Ekonomik Gelişme**, İş Bankası Yayınları, İzmir, 1994
- Greer Charles R., "E-voice: how information technology is shaping life within unions" **Journal of Labor Research**, Spring 2002, 215-235.
- Human Development Report 2003**.
- Kiiski Sampsa, Pohjola Matti. "Cross-country diffusion of the Internet", **Information Economics and Policy**, 14 (2002), pp. 297-310.
- Lee, Eric. "How the Internet is changing Unions", <http://www.hartford-hwp.com/archives/26/167.html>, (04.04.2001).
- Lucore, E. Robert. "Challenges and Opportunities: Unions Confront the New Information Technologies", **Journal of Labor Research**, Spring 2002, 201-214.
- Shostak, B. Arthur. "Today's unions as tomorrow's cyberunions: Labor's newest hope", **Journal of Labor Research**, Spring 2002, Volume:23, issue:2, pp.237-248.
- Taylor, Robert. " Trade Unions: workers unite on the internet", **Financial Times**, 11 Mayıs2001,<http://www.globalexchange.org/economy/alternatives/financaltimes051101.htm> (12.10.2001).

Ward, Stephen - Lusoli, Wainer. "Dinosaurs in Cyberspace? British Trade Unions and the Internet", **European Studies Research Institute University of Salford, Paper to be Presented at Political Studies Association Annual Conference, University of Aberdeen 4-7 Nisan 2002.**

www.labourstart.org/ssv01.shtml (10.01.2003)

<http://www.eiro.eurofound.ie/1999/10/feature/NO9910159F.html> (18.11.2001)

<http://www.ericlee.me.uk/archive/000008.html> (10.04.2003)

<http://www.solinet.org/LEE/>

<http://imedia.nodong.net/1997/article/w4-4e.html>

<http://www.union-network.org/Unisite/Events/Congress/Documents.html>, "organising in the changing global economy", UNI 1st World Congress Berlin, September, 5-9 2001. (25.11.2001).

http://www.oecdobserver.org/news/categoryfront.php/id/51/Information_society.html. (14.01.2004).